

ANKARA'NIN GÖLLER BÖLGESİ

TİMUR ÖZKAN
ozkantimur@yahoo.com

Sahip olduğu su kaynakları, toprak yapısı, yüzey şekilleri, biyolojik zenginliği ve habitat çeşitliliği gibi doğal özellikleri açısından Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilerek koruma altına alınan ve bu açıdan ülkemizdeki 13 özel çevre koruma alanından biri olan Gölbaşı, ayrıca turizme açılmayı bekleyen bir de mağaraya sahip.

Göllerinden başlayacak olursak; Gölbaşı deyince akla gelen ve ilçe merkezinin kenarında kurulduğu Mogan, doğal alüvyoner setlerin arkasında oluşan, 6 kilometrekare büyüklüğünde ve sazlıklarla kaplı bir göl. Çevresi büyük bir rekreasyon alanı olarak düzenlenerek halka açılan Mogan'ın, kuşların kuluçka ve yavrulamasına ayrılmış Doğa Parkı kısmında ahşap yaya yolları ve kuş gözlem evleri yapılmış. Kuluçka döneminde halka kapatılan bu yollardan başka kıyı bandının diğer kısımlarında halka sürekli açık manzara seyir terasları, piknik, spor ve çocuk oyun alanları vb. rekreasyonel yerler düzenlenmiş. Mogan -deyim yerindeyse- adı konmamış bir kuş cenneti. Türkiye'de belirlenmiş 456 türden 201'inin rastlandığı gölde, 40 bini aşkın kuş sayılmış olup, bu kuşlardan bazıları kış aylarında sıcak yerlere göçerken karabatak, ördek, sarımeke ve bahri sürekli olarak burada yaşamakta. Balık cinslerinden de sazan, turna, yayın, gümüş ve kadife balıkları ile kerevitin yetiştiği Mogan, ne yazık ki kentsel ve endüstriyel atıkların tehdidi altında bulunmakta.

Fotoğraf: Tarık Koçoğulları

Mogan'ın 3-4 kilometre kadar uzaklıktaki komşusu Eymir Gölü, aralarındaki bağlantı ve kot farkı aracılığıyla Mogan'ın sularıyla beslenir. 1.25 kilometrekare büyüklüğüyle Mogan'dan çok daha küçük bir göl olan Eymir'in Mogan'dan

gelen suyu, buradan da İmrahor Vadisi'ne boşalarak İncesu Deresi'nin kaynağını oluşturur. Yapılaşmaya kapalı ve çevresi ağaçlandırılmış olmasına rağmen, Mogan'ın kirli sularıyla beslenen Eymir, Mogan'dan daha kirli durumda. Ancak Eymir, tepelerle çevrili coğrafi yapısı nedeniyle, Mogan'a kıyasla çok daha dingin bir atmosfere sahip. Kış aylarında donarak farklı bir güzelliğe kavuşan Eymir Gölü'nde, yaz aylarında ise ODTÜ kürek takımının antrenmanlarını izleyerek göle olta atabilir, göl kenarında yürüyüş veya ağaçların altında piknik yapabilirsiniz. ODTÜ sınırları içinde kaldığı için kontrollü olarak girilebilen Eymir'e, Oran'daki orman alanı içinden yürüyerek de ulaşmak mümkün.

Gölbaşı'nın göllerinden başka bir diğer önemli zenginliği de bilimsel adı *Centaurea tchihatcheffii* olan ve halk arasında Sevgi Çiçeği, Peygamber Çiçeği, Türbe Çiçeği ve Yanardöner olarak da adlandırılan endemik çiçeğidir. Sevgi Çiçeği, dünyada sadece burada, Mogan Gölü kıyısındaki Hacı Hasan Mahallesi'nde yetişmektedir. Bilimsel adını, Hipokrat'ın Centaur adını verdiği insan başlı at şeklindeki mitolojik kahramanından alan Sevgi Çiçeği'ni, Botanik literatürüne kazandıran kişi ise 19. yüzyılda, İstanbul'daki Rusya Büyükelçiliği'nde çalışan **Pierre de Tchihatcheff** adlı araştırmacı olmuş.

Sevgi Çiçeği'nin halk arasındaki isimleri efsanelere dayanıyor. Bir zamanlar Mogan'ın iki yakasında çobanlık yaparken birbirlerine âşık olan ve karşıdan karşıya kavallarıyla aşk türküleri çalan, ancak daha sonra birbirlerine kavuşamayarak vereme yakalanan çoban kız ve çoban delikanlının yakarışları arasında geçen **“Peygamberinizi severseniz sevenleri ayırmayın”** sözlerinden dolayı **“Peygamber Çiçeği”** olarak adlandırılan bu nadide çiçek, dertli gençlerin yüreklerinden gelen kanlarından aldığı kırmızı rengi, günün farklı saatlerdeki farklı yansımalar nedeniyle kırmızının değişik tonlarında görüldüğü için **“Yanardöner”** ve ayrıca her yıl çiçekler açtığında bu çiçekleri toplamaya gelen genç çiftler tarafından burası adeta bir türbeye çevrildiği için **“Türbe Çiçeği”** gibi isimlerle de anılmış...

Genellikle mayıs veya haziran aylarında açan Sevgi Çiçeği'ni görmek isteyenler; Gölbaşı-Haymana yolunun dördüncü kilometresindeki Bizim Çatı sapağından sola dönüp 500 metre kadar ilerledikten sonra yolun solunda kalan Küçük Âşıklar Tepesi ile Aquapark ve 41 Evler civarındaki tarlalarda ve etrafı dikenli tellerle çevrili Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü arazisinde görebilirler.

1990 yılında Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilen Gölbaşı'nda belirlenen 500'e yakın bitki türü içinde en önemlisi olan Sevgi Çiçeği, Gölbaşı'nın sembolü de olmuş. Bu amaçla Gölbaşı'nın girişinde, Haymana kavşağında bir Sevgi Çiçeği heykeli yapılmış. Heykeltıraş **Mümtaz Demirkalp** tarafından tasarlanan heykelin bir özelliği de Gölbaşı'nın diğer bir doğal zenginliği olan andezit taşından yapılmış olması.

Cumhuriyet Dönemi yapılarının hemen hemen tamamında ve ayrıca son zamanlarda Ankara'nın kaldırımlarında da gördüğümüz Ankara Taşı, tarih boyunca bu coğrafyada kullanılmış. Ankara Kalesi, Roma Hamamı ve Akköprü başta olmak üzere Anadolu'daki Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden günümüze ulaşmayı başarmış pek çok tarihi eserde, yapı veya süsleme taşı olarak karşımıza çıkan andezit, zamanında, Etlik, Keçiören, Mamak vb. Ankara'nın başka yörelerinde de çıkarılırken buralardaki kentleşmeler sonucu artık sadece Gölbaşı'nın doğusunda, Beynam yakınlarında kalmış.

Şimdiye kadar gölleri, Sevgi Çiçeği ve andezit taşı ile anılagelmekte olan Gölbaşı; yakında, bir de ilçe sınırları içindeki Tulumtaş köyünde bulunan mağara ile anılmaya başlanacak. Ankara Çevreyolu inşaatı esnasında, Tulumtaş'ın Karayatak mevkiinde, tesadüfen bulunan ve 30-40 metre yüksekliğinde, 1.5 kilometre genişliğinde ve 5 kilometre derinliğinde olduğu ifade edilen devasa mağara, içindeki sarkıt ve diktitleriyle birlikte turizme açılmayı bekliyor.

Ankara'nın, sadece 15 kilometre uzaklıktaki turistik ilçesi Gölbaşı'na, Konya çıkışını takiben otomobille ve ayrıca belediye otobüsleriyle ulaşmak mümkün.

Fotoğraf: Münevver Karabacak